

Віртуальна виставка:
"Поспішайте робити добро!"

До 240 - річчя від дня народження Ф.П.Гааза
(4.09.1780 – 16.08.1853)

Федір Петрович Гааз - лікар німецького походження, філантроп, католицький громадський діяч, відомий як «святий доктор». Член Московського тюремного комітету і головний лікар московських в'язниць.

Девізом доктора були слова, запозичені у апостола Павла: "Поспішаєте робити добро!". Вони висічені на його надгробку на Введенському кладовищі. Огорожа

могили обрамлена арештантськими, "гаазовськими" кайданами. Всі свої гроші і майно Ф.П.Гааз пожертвував на допомогу ув'язненим, на благоустрій Поліцейської лікарні для безпритульних, на школу для арештантських дітей. Також він домагався перегляду несправедливих вироків і заборони поміщикам засилати своїх кріпаків.

Ф. П. Гааз народився в містечку Бад - Мюнстерайфель на заході Німеччини в великий і небагатій родині аптекаря. Закінчив католицьку церковну школу в Кельні, вивчав філософію і медицину в Йенському і Геттінгенському університетах. У Віденському університеті закінчив курс медичних наук, після чого працював у Відні лікарем з очних хвороб. Вилікував дружину російського князя Миколи Репніна - Волконського, після чого на запрошення останнього в 1802 році прибув до Москви в якості домашнього лікаря Репніних-Волконських.

Про німецького доктора швидко дізналися, він отримав велику приватну практику. Крім цього Гааз безкоштовно лікував бідних в Преображенській, Старокатеринівській і Павлівській лікарнях. За що за наполяганням імператриці Марії Федорівни був нагороджений орденом Святого Володимира IV ступеня. У 1807 році був призначений головним лікарем Павлівської лікарні, в якій практикував як терапевт.

У 1809 і 1810 роках здійснив дві поїздки на Кавказ, під час яких вивчав мінеральні джерела. Відкрив джерела Железноводськ і Єсентуки. За підсумками поїздки випустив звіт «Моє відвідування Олександрівських вод» - перший і найбільш повний опис гарячих джерел Кавказьких Мінеральних Вод.

Під час Вітчизняної війни 1812 року був хірургом у Російській армії. Разом з армією дійшов до Парижа. Після закінчення закордонного походу вийшов у відставку, поїхав в рідне місто. Згодом повернувся в Москву, де наступні десять років був головним лікарем Павлівської лікарні.

У 1825 році за рекомендацією генерал-губернатора Москви Дмитра Голіцина став головним лікарем міста. За рік перебування на посаді навів чистоту у всіх лікарняних установах, аптекарських складах. У Гааза з'явилися і недоброзичливці, які писали в доносах, що головний лікар витрачає казенні гроші і займається безглуздими проектами. Не стерпівши кляуз, через рік Гааз звільнився і знову повернувся до лікарської практики. Він придбав будинок в центрі Москви, купив садибу в підмосковному Тишково, завів в ній суконну фабрику. Його білосніжні рисаки були одними з кращих в місті. Лікар багато читав, листувався з філософом Фрідріхом Шеллінгом.

У 1827 році був призначений головним лікарем московських тюрем, також увійшов в новозаснований комітет піклування про в'язниці. Наступні чверть століття Ф.П.Гааз присвятив поліпшенню життя російських ув'язнених.

Він домігся звільнення від кайданів старих і хворих, а також скасування в Москві практики приковування по кілька ув'язнених до залізного прута, а також скасування гоління голови у жінок. Завдяки йому з'явилися тюремна лікарня і школа для дітей арештантів. Ф.П.Гааз придумав і впровадив легкі кайдани для арештантів, оплатив перековку укладених в такі кайдани і, звелівши себе закувати, пройшов з ними етап, щоб переконатися в правильності власних розрахунків.

На благодійність пішли всі заощадження доктора, а також його підмосковний маєток і особняк в Москві. У народі за таку самовідданість його прозвали «святим доктором».

Ф.П.Гааз помер 16 серпня 1853 року, було поховано за казенний рахунок на Введенському кладовищі в Москві. В останню путь доктора і мецената проводжали близько 20 тисяч городян.

https://w.histrf.ru/articles/article/show/gaaz_fiedor_pietrovich

Література:

1. Анохин М.

Святой доктор – человек на все времена //Врач. – 2001. – №4. – С. 47-48.

2. Архангельский Г.В.

Московский врач-гуманист Ф.П. Гааз (1780-1853) и его значение в развитии отечественной медицины //Клиническая медицина. – 1981. - №2. – С. 118-120.

3. Блохина Н. Н.

Врач-гуманист Ф. П. Гааз как исследователь и организатор курортного дела на Кавказских минеральных водах //Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физической культуры. - 2012. - № 1. - С. 38-42.

4. Блохина Н. Н.

Врачи-гуманисты - современники Ф. П. Гааза //Клиническая медицина. - 2012. - Т. 90, № 7. - С. 74-77.

5.Блохина Н. Н.

Исследование Кавказских минеральных вод врачом-гуманистом Ф. П. Гаазом //Клиническая медицина. - - 2012. - Т. 90, № 6. - С. 76-80.

6. Блохина Н.Н.

Исследование проблемы крупы доктором Ф.П. Газом //Вопросы охраны материнства и детства. – 1988. - №1. – С. 76-78.

7. Блохина Н. Н.

Клинические взгляды врача-гуманиста Ф. П. Гааза (первая четверть XIX века). К 200-летию выхода в свет труда F. P. Haas "Ma visite aux Eaux d'Alexandre en 1809 et 1810" (М., 1811) - Ф. П. Гааз "Моя поездка в Александровские воды в 1809 и 1810 гг." (М., 1811) //Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физической культуры. - 2013. - № 4. - С. 57-62.

8. Блохина Н. Н.

Профессионально-этические воззрения врача-гуманиста Ф. П. Гааза //Клиническая медицина. - 2012. - Т. 90, № 4. - С. 73-77.

9. Блохина Н.Н.

Спешите делать добро (Ф.П. Гааз, 1780-1853) //Фельдшер и акушерка. - 1975. - №4. - С. 47-48

10. Бородулин В. И.

Традиция "Святого доктора" Гааза в отечественной клинике: А.Н. Казем-Бек (Казань-Харбин) /В. И. Бородулин, П. Э. Ратманов //Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. - - 2011. - N 3. - С. 50-52.

Гааз Ф.П. (1780-1853) //БМЭ. - М., 1976. - Т. 4. - С. 527.

11. Киреев П.М.

Федор Петрович Гааз (К 200-летию со дня рождения) //Сов. медицина. - 1981. - №2. - С.116-119.

12. Котельников В.П.

Ф.П. Гааз: К 200-летию со дня рождения //Кл. медицина. - 1982. - №7. - С. 115-117.

13. Мирский М. Б.и Блохина Н.Н.

Научный вклад доктора Гааза //Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. - 2004. - №1. - С. 49-53.

14. Ногаллер А.М.

Федор Петрович Гааз (1780-1853 гг.) – врач и гуманист //Кл. медицина. - 2002. - №4. - С. 79-80.

15. Окуджава Б.

«У Гааза нет отказа»: (О враче-гуманисте Ф.П. Газе. 1780-1853) //Наука и жизнь. - 1980. - №12. - С. 130-137.

16. **Разумов А.Н.**

Федор Петрович Гааз (1780-1853) //Вопросы курортологии, физиотерапии и ЛФК. – 2004. – №1. – С. 39-42.

17. **Сточик А.М. и Яровинский М.Я.**

Ф.П. Гааз и проблемы медицинской этики //Клиническая медицина. – 2004. - №7. – С. 72-74.

18. **Фокина Е.Н.**

Федор Петрович Гааз и его исследования по изучению лечебных минеральных источников Кавказа //Вопросы курортологии, физиотерапии и ЛФК. – 1980. - №5. – С. 65-66.

19. **Чернецкий О.Е. и Жаров Л.В.**

Взгляды врача-гуманиста Ф.П. Газа //Сов. здравоохранение. – 1981. - №9. – С. 70-72.

20. **Яровинский М. Я.**

Встречи с доктором Гаазом //Медицинская помощь. - 2003. - №4. - С. 51-56.